

Kmetijski list

Glasilo „Samostojne kmetijske stranke za Slovenijo“.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina:

celoletno . . . . . K 25.—
polletno . . . . . K 13.—
Posamezna številka . . . . . 1.—

**Kmet, pomagaj si sam,
in svoje stališče v državi
uravnaj si sam!**

Inserati:

1 tom inseratnega stolpca stane začetek
male oglase . . . . . K 1.—
uradne razglase . . . . . K 1.50
reklame . . . . . K 2.—

Uredništvo in upravnništvo lista je v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 9 (nasproti dvorca).

Kmet in komunizem.

III. Razmerje med kmetom in delavcem.

Po svojih težnjah, to je v pričakovanju temeljite in hitre spremembe sedanjih nevdržljivih družabnih razmer, sta si kmet in delavec zelo blizu. Ker sta oba s sedanjim režimom skrajno nezadovoljna, zato se med njima opaža pogostoma neko revolucionarno razpoloženje. A vendar se ravno v tej točki, to je v naziranju, kako naj se njiju želje uresničijo, kmet in tovarniški ali mestni delavec bistveno ločita. Med tem ko je kmet navezan na svojo rodno grudo, na zemljo, ki jo ljubi in s katero je nekako zrastle vse njegovo bitje, je tovarniški ali mestni delavec pravzaprav brezdomovinec. Danes je tukaj, jutri tam, in ni mu dosti ležeče na tem, če še tako pogostoma menja svoje bivališče, samo da se mu pri tem boljše godi. Odtod med njima tako različno naziranje glede zemlje in zasebne lastnine. Med tem ko kmet svojo zemljo ljubi, ko s trudom in z naporom od zore do mraka skuša pridobiti iz zemlje čim več pridelkov, katerim hoče biti gospodar, vidi delavec-komunist svoj spas v skupnem imetju. On ne priznava nikake zasebne lastnine, ne v zemlji, ne v pridelkih. On hoče vse to uživati v komuni, to je skupno in nerazdeljeno. Komunizem zahteva nacionaliziranje imetja, t. j. vse imetje (pa bodi zemlja, tovarna, zemeljski pridelki ali tovarniški izdelki) naj bo skupna narodova, bolje rečeno državna last, do katere imej vsak posamezen državljan enake pravice.

Samoobsebi umevno je, da bi se pri taki državni uredbi malokdo potrudil, da bi pridelal več, kakor sam potrebuje. To pa še celo, ko sta največji ideal komunističnega delavca že danes čim krajša, osemurna ali celo šesturna delavna doba in čim večja plača. V državah, kjer so socialisti na vrhuncu, tako na primer na Češkem, so že uvedli osemurni delavnik tudi na kmetih. Posledice tega so neznansko nazadovanje kmetijskega pridelovanja, pomanjkanje in čim dalje večja draginja življenjskih potrebščin. Jasno je tedaj, da nam komunistična ureditev države ne obeta lepše bodočnosti, ampak da bi s komunistično ureditvijo osobo naš kmetijski stan zašel v srednjeveško sužnost. Kakor ni bil kmet takrat lastnik zemlje, ampak le njen užitek, ki je moral oddajati večji del svojega pridelka graščaku, tako bi tudi v komunistični državi bil zopet suženj, sicer ne graščaka, ampak države. Kakor je v srednjem veku vihtel nad ubogim kmetom svoj bič grajski barič, tako bi ga poganjalo k delu v komunistični državi puškino kopito vojaka rdeče garde, kot vidimo to že danes v Rusiji, kjer vladajo komunisti-boljševiki. Vsak kmet in vsak razsoden človek dobro ve, da nas more do boljše bodočnosti sploh privedi le vestno in vztrajno delo vse človeške družbe. Ako bi se ravnal vsakdo po kmetu, ki dela ne osem ur, ampak od zore do mraka, bi bilo na svetu kmalu bolje.

Končno je tudi velike važnosti vprašanje plačila. Kakršno delo, tako naj bo plačilo. Brez dela ni jela. To je stališče kmeta. Komunistični delavec pa gleda, da dobi za svoje čim krajše delo tem boljše plačilo. Zato tudi ne more pričakovati, da bo kmet svoje trudapolno delo nižje cenil. In vendar pritiskajo vsi stanovi, zlasti pa socialisti vseh barv, torej tudi komunisti, na vlado, da bi cene kmetijskih pridelkov ona diktirala. Kmet imej torej za svoje delo čim manjše plačilo, delavec v tovarni za svoje gotovo ne težje delo čim večje plačilo. Ali se to ujema? Ali je to pravično? Poleg tega je položaj kmeta v primeri s tovarniškim delavcem dosti težavnejši. Kmet za svoje delo ni nikdar tako gotov svojega plačila, kakor delavec, ki dobi ob sobotah lepo vsoto denarja na roko. Sad kmetijskega dela so njegovi pridelki, na katere mora čakati najmanj celo leto. Če kmet spomladi njivo obseje, ne more nikdar z gotovostjo reči, ali bo tudi žel, kajti to je odvisno predvsem od vremenskih pojavov v naravi. Če mu uime pridelkov ne uničijo, mora gledati, da jih čim bolje v denar spravi, da lahko tako preskrbi svojo družino z vsem potrebnim, da plača državi davke itd. Ali naj si pusti kmet potem cene diktirati od tovarniškega delavca ali drugih stanov, ki bi brez trdega dela radi udobno živeli? Gotovo ne! Če kmet ne izhaja, si ne more pomagati s štrajkom in tudi ne more zahtevati večjega plačila. On mora stradati in še huje delati nego poprej. Ker je njegovo podjetje riskantno, mora gledati, da mu vsaj nekaj pridelkov ostane za slabe čase v rezervi. Vsega tega ni treba delavcu, ki je zavarovan proti bolezni in nezgodam.

Čeprav sta si tedaj kmet in delavec v mnogem zelo blizu, je vendar čisto gotovo, da sta si v naziranju glede komunizma popolnoma nasprotna in da ne more noben zaveden kmet biti komunist, če so mu načela in pravi cilji komunizma znani.

Nepismenost v Sloveniji.

Po uradnih virih je razvidno, da je bilo pred kakimi 20 leti v Sloveniji nad 20 odstotkov ljudi, ki niso znali ne pisati in ne čitati. Bil je torej več kot vsaki peti človek nepismen ali kakor pravimo s tujo besedo analfabet.

Toliko analfabetov prav gotovo ni bilo in so le uradni viri krivi takih podatkov, kajti sestavljal so se zadevni podatki vedno tako, da je za Nemce izgledalo bolje, za nas Slovane, zlasti za Jugoslovane, pa kolikor mogoče slabo.

Za analfabete so vpisavali pri nas vse tiste ljudi od šestega leta naprej, ki niso znali pisati in čitati. Prosim vas, koliko desetstič otrok je, ki so izpolnili šesto leto ob času popisovanja, v šolo pa še niso začeli hoditi. Tudi otroci prvega šolskega leta so se morda šteli med analfabete.

Za bodoče naj-bi veljala pri popisovanju analfabetov vsekako doba od desetega leta naprej,

ker kdor do desetega leta ne zna pisati, se ga pa že more smatrati za analfabeta.

Dandanes ne znajo pisati tu pa tam samo še nekateri prav stari ljudje, bebci in pa nekateri gluhomenci. Večina gluhomencev pa dovrši v posebnih zavodih vsaj štiri, velik del celo osem razredov normalne šole.

Po raznih računih sklepamo, da bi utegnili biti v Sloveniji z ozirom na povedano in v najslabšem zmislu kvečjemu manj kot trije odstotki analfabetov.

Strankine vesti.

Podružnice Kmetijske družbe v nevarnosti.

Vemo, da se naši nasprotniki zelo trudijo, da bi dobili vse kmetijske podružnice v svoje roke in bi naše pristaše z njih popolnoma izrinili.

Vsled sklepa zadnjega občnega zbora se bo volilo za občni zbor Kmetijske družbe za vso Slovenijo, ki bo v jeseni, vse delegate še enkrat (ti delegati, ki so bili doslej izvoljeni, so tedaj neveljavni). Število delegatov se bo štelo po številu udov z dne 30. junija 1920.

Po 30. juniju bodo tedaj morale vse podružnice imeti zopet pravilne občne zборе in bodo morale izvoliti vse delegate natančno po pravilih Kmetijske družbe.

Zakaj to? Naši nasprotniki so začeli tajno silno živahno nabirati nove ude, ki jih načelništvom podružnic (ako so v rokah naših pristašev) ne javijo, da bi nas na podružničnih občnih zbora presenetili.

Popolnoma zanesljivo vemo, da se naši nasprotniki nameravajo tudi tistih podružnic Kmetijske družbe, ki so jih ustanovili naši pristaši, natihoma polastiti tako popolnoma, da naši pristaši v njih ne bi imeli nobene besede več.

Na razne načine pridobivajo tiho ljudi, o katerih mislimo, da so naši pristaši v odborih kmetijskih podružnic, da jim pri tem izdajalskem delu pomagajo. Nekaj takih slučajev se je že pripetilo.

Zato, možje, dobro preglejte in dobro pazite! Tiste, ki v naše vrste ne spadajo, ker vrše plačano delo izdajalcev lastnega stanu — izčistite iz naših organizacij!

Začnite takoj nabirati ude in med ljudstvom raztolmačite, da Kmetijska družba mora biti kmetova! Naj se nikdo ne da preslepiti! Delajte neumorno in ne odlašajte prav nič, da vas nasprotniki ne prehitijo!

V boj za Staro Pravdo!

Vsem okrajnim in krajevnim odborom SKS.

Skličite nemudoma seje! Na sejah se zlasti razgovarjajte o tem, kar je spredaj navedeno glede podružnic Kmetijske družbe in družbene-

ga občnega zbora, ki bo v jeseni za vso Slovenijo (z novimi delegati).

Preglejte dobro, ako ni tudi med vami kakega omahljivca ali celo izdajalca! Vsako tako garjevo ovco energično odstranite iz svoje srede! Med nami je prostora samo za poštene in kremenite može.

Nadzirajte vse kmetijske podružnice in dogovorite se o skupnem, smotrenem delu, da ohranite Kmetijsko družbo — kmetu! Ustanovljajte izobraževalna, bralna, pevka, gospodarska in druga društva!

Ne izgovarjajte se, da imate premalo časa! Za to morate imeti čas! Ako si ga drugi vzamejo dostikrat še za tako nečedne stvari, tedaj morate tudi vi imeti dovolj časa sedaj, ko gre za vašo stvar. Če svoje stvari ne znate braniti pred napadi zahrbtnih poštenjakovičev, tedaj se vam bo pač prav zgodilo, ako vam vzamejo, kar je vaše, kajti kdor svojega ne brani, tudi ni vreden, da bi bilo njegovo.

O sejah pišite zapisnik in prepis zapisnika pošljite ljubljanskemu tajništvu SKS.!

V boj za Staro Pravdo!

Vsem našim pristašem!

Zahtevajte, da krajevni in okrajni odbori neumorno delujejo! Zahtevajte, da vas pouče o tem, kaj so doslej storili za razširjenje naše edine prave kmetijske stranke in njenega glasila „Kmetijskega lista“, ter o ustanavljanju društev! Zahtevajte pojasnila, kaj se je ukrenilo glede tega, da se odbijejo napadi nasprotnikov, ki se hočejo polastiti podružnic Kmetijske družbe itd. Brigajte se za vse in zahtevajte od odborov, da delajo! Pravico imate do tega!

V boj za Staro Pravdo!

Obrtnikom!

Tovariši, zavedamo se, da smo obrtniki in kmetje najbolj drug na drugega navezani ter da so boji za naše pravice skupni. Zato pa mora biti tudi naše organizatorično in agitatorično delo skupno.

Povsod budite stanovsko zavest in razširjajte našo skupno stranko in njeno glasilo „Kmetijski list“.

Pristopajte v naše odbore in delujte v njih! Tisti, ki imate več izobrazbe, vedite, da morate tudi druge učiti in izobraževati.

Potrudite se, da bo med vami in kmeti vladalo res pravo, nesebično prijateljstvo! Pomagajte pri ustanavljanju raznih društev! Tisti, ki ste zmožni pisarniških del, pomagajte v tajništvih naših odborov!

Agitirajte za vplačevanje delnic „Ekonomi“ in tudi vi jih vplačujte!

Pridobite za vstop v našo skupno stranko tudi tiste svoje tovariše, ki se še ne zavedajo, kam spadajo.

Vsi v boj za Staro Pravdo!

Dopisi.

(Iz St. Jerneja pri Ločah) se nam pritožujejo naši tovariši, da je gospod Pavlič kar pobesnel, odkar so se kmetje združili v Samostojno kmetijsko stranko. Psuje nas v cerkvi s socialnimi demokraci, brezverci, tatovi itd. V to izrablja žalostni slučaj, ker se je neki mož, ki je bil slučajno član naše stranke, pregrešil proti sedmi božji zapovedi. Pri kateri stranki pa ni nobene garjeve ovce? Le preglejte nekoliko vrste SLS in „Kmetijske zveze“! Zato pa še ne bomo označili vseh vaših pristašev za tatove, razbojnike in morilce. Za dan 20. aprila je župnik najel celo nekega misijonarja, da je udrihal po samostojnih kmetih. Nekateri člani, posebno načelnika, gospod kar imenoma grdi in mu očita besede, ki jih ta nikoli ni izgovoril. Obrekovani kmetje so se obrnili na naše uredništvo za pomoč. Mi jim svetujemo: prijavite gospoda sodišču za vsako krivico ter navedite nekaj prič. Sodišče mu bo že preskrbelo kotichek, kjer si bo ohladil prevroč kri. Dokler ne dobimo zakona proti zlorabi cerkve v politične namene, nimamo druge pomoči zoper prevročekrvne ljudi. Škofom smo zaman zaupali slične krivice. Nekoliko bo tudi pomagalo, če se takih rogoviležev primerno spomnite pri birah. Sicer pa je gospod v župniji le eden, vi kmetje pa ste v množini. Vi ste neodvisni,

gospod pa je navezan na vas. Hodite torej svojo ravno pot do zmage ter se ne brigajte za njegovo nasprotovanje in vedite, da vsaj toliko kot on tudi vi v politiki gotovo zamorete. Kar on premore, to zamorete vi v še večji meri. Zato na delo, dokler ni zadnji človek iz cele župnije v SKS.

(Iz Prekmurja.) Iz Belatincev nam pišejo: V Prekmurji kaže letos letina jako dobro. Že več kak 15 let ni ga bilo polja tak lepoga. Sadno drevje je trdnog lepo odcveto in trave kaže prek zadostno. Kaj pa je prišlo dosta prekmurskih travnikov pod Madžarsko in Prekmurci hranijo letos več živine kak prlejš, se kmeti močno potegujejo za travnike, ki je dobijajo potem urada za agrarno reformo od velikih posestev. Poleg ministerske naredbe plačujejo za tote travnike 10kratni katasterski čisti prinos, kaj znaša 40 do 90 kron za plug, ne pa kak pišejo Kleklrove „Novine“ 700 do 1000 kron. Dolnjolendavski graščinski upravitelj, šteri je pobiro višjo arendo (najemnino), kak je predpisano, bode mogonazaj dati, kaj je preveč zaračuno. — Iz V u č j e g o m i l e nam poročajo: Tu v Prekmurji mamoveč živine, kak jo moremo hraniti. Zato smo prisiljeni jo prodavati po vsaki ceni. Kупčijo z živinoy je prek dao komisar v Murški Soboti samo ljubljanski vnovčevalnici, štera plačuje po svojih agentih našo živino preveč fal (poceni). V Ljubljani se svinje plačujejo žive vage po 30 do 32 kron, a pri nas v Prekmurji pa samo po 24 kron. Mi očemo tudi v Prekmurji meti prosto trgovino. Vladni komisar so nam napravili lenško leto pri jabukah in pri silji veliko škode, zaj pa še nas vendar pri živini očejo okaniti. — Iz Murske Sobotice smo dobili to-le poročilo: Tu je za plevanuša eden od najbolj zagriženih Madžarov. Minulo nedelo so meli Bogojinski orli v Murški Soboti predstavo in to so mogli s plakatiranjem ljudstvu naglas dati. Nekaj so jih pribili na drevje ne daleč od sobotske cerkve. Ko je plevanuš tote slovenske plakate zagledo, ga je tota naša slovenščina tak razčemerila, da je poplek vsega ljudstva dolj strgo in z nogami pogazo. Toti plevanuš rovlje tudi drugači proti slovenskemu jeziku. Eno ga dneva je pito rihtara (župana) iz okolice ali znaje že njegova deca v šoli slovenski „lajati“. Opozarjamo na to komisarijat in zahtevamo, da totoga človeka proč od tu spravi. Naj gre med svoje Madžare, če so mu telko dragi. Mi pa si ne pustimo zaničevati svojega jezika. V Prekmurji še mamotudi dosta drugih madžarskih gospodov, štere moremo hraniti in zato dobivamo od njih samo zaničevanje. Ravno toti so krivi, da dosta prekmurskega ljudstva ni dalo svojih peněz štampiljati. Vsikdar so trosili lažnive glase, da bodo Madžari nazaj v Prekmurje prišli in da nado meli štampiljani penezi nikšne vrednosti. Zahtevamo od komisarja, da te ljudi drugače prime, ne pa kak do zdaj. Podpira naj se le naše državljane, ne pa nam sovražne tujce, ki so le črvi države.

Pokrajinske vesti.

(Zborovanja in shodi so zopet dovoljeni,) ker je deželna vlada vendar morala razveljaviti tozadevno naredbo. Somišljeniki, krepko na delo, da popravimo zamujeno!

(Minister Protič) je bil zadnje dni v Sloveniji ter potoval v spremstvu dr. Brejca po Koroskem in Štajerskem. Dr. Brejc je gotovo nataknil ministru prava očala.

(Duhovnike napadamo!) Tako nasprotniki neprestano očitajo našemu listu, dasi ve vsak poštenjak, da še nobenega dostojnega duhovnika niti omenili nismo, ako pusti nas kmete in našo zdravo, prepotrebno organizacijo v miru. Mar naj pohvalimo duhovnika, kakršen je n. pr. župnik Žust v Cerkljah pri Krškem? Ta je dne 24. m. m. pridigoval sledeče: „Kdor ima v hiši Kmetijski list, ta ni nič prida. Noben tak ne bo na blagoslovljenem pokopališču pokopan, tudi zvonilo se mu ne bo. Za take ljudi se bode že našel pripravljen prostor.“ — Sedaj pa naj sodijo naši trezni čitatelji, kdo napada in dela prepire!

(Knezoško dr. A. Bonaventura Jeglič) je obhajal dne 29. m. m. svojo sedemdesetletnico.

(Sodba o „Kmetovalcu“.) Na občnem zboru kmetijske podružnice v Kostanjevici, ki se je pred kratkim vršil, je načelnik župnik Podbevšek dejal navzočnim udom: „Le pridno berite „Kmetovalca“, toda vsega ne verjemite, kajti sedaj ga

spisujejo mladi, neizkušeni strokovnjaki.“ — Tako govoričenje, če bi bilo tudi utemeljeno, je neumestno in škodljivo, kajti kako naj nepoučen kmet razsoja, kaj je prav in kaj ne; on bo smatral kar preprosto vse za napačno ter bo imel dober izgovor za to, da bo pustil list nerazrezan, češ saj so gospod rekli, da ni v njem vse res in jaz sem sploh ud le zaradi za dve tretjini cenejše galice in ker so me v to prisilili. — Če bi gospodu ne šlo samo za politično gonjo, ki si je niti sam ne ve razlagati, in bi poznal prave naloge podružnice, bi redno skliceval kmetijske poučne shode, kjer bi opozarjal na dejansko napačno objavljene reči. Sicer je pa nujna dolžnost načelnika, ki več zna nego pisci v „Kmetovalcu“, da v listu samem pobija napake, kar bo le v občno korist. Takih prilik odslej naprej itak ne bo veliko, kajti korifeje novega odbora bodo že poskrbele, da se v „Kmetovalcu“ ne botlo preobračali strokovni kozli.

(Na smrt obsojen) je bil pred ljubljansko poroto Ivan Avbelj iz Gornjega Loga pri Litiji, ker je zastrupil svojo taščo Ano Lipoglav.

(Korita in egipčanski lonci.) Ko so dobili pokrajinsko vlado pri nas klerikalci, so začeli odpuščati uradnike, ki so pripadali drugim strankam ter delati korita za svoje pristaše. Sedaj klerikalci čutijo, kako se jim majejo stolčki, zato so začeli pridigovati svojo jezuitsko moralo. Boje se namreč, da bi nova vlada enako nastopila proti njihovim pristašem ter jih odgnala od korit. Mariborska „Straža“ sedaj hinavsko piše: „Uradnik mora služiti državi in narodu, ne pa stranki. Zločinsko je načelo, da mora uradnik biti uslužbenec stranke, ki je na moči. Danes je na moči ta stranka, jutri druga, a uradnik mora ostati... Naša država bo utrjena šele takrat, kadar bodo izumrli vsi, ki so jedli iz egipčanskih loncev.“ — Bilo bi vse lepo, ako bi iz te pisave ne govoril strah za klerikalna korita in egipčanske lonce.

(Tovarnar Karel Polak v Tržiču obsojen.) Sodišče je obsodilo tržiškega tovarnarja, inženjerja K. Polaka, kateremu je bilo zaplenjenega usnja za sedem milijonov kron, na štiri mesece zapore, 20.000 kron globe in na zaplembo vsega odvzetega usnja.

(Trimesečni tečaj za gozdne čuvaje) se prične 1. julija t. l. pri gozdnem oskrbništvu v Kostanjevici na Dolenjskem. Prošnje je vlagati pri gozdarskem oddelku deželne vlade za Slovenijo do dne 5. t. m.

(Iz Mokronoga.) Kulturno-gospodarski odbor za Posavje in Mirensko dolino je sklenil v svoji redni seji dne 16. maja t. l., da odpošlje deželni vladi za Slovenijo nastopno resolucijo: 1.) Najodločneje protestiramo proti davku osebne dohodnine. Naši bratje Srbi in Hrvati ne poznajo tega davka, pač pa imajo enoten davek. Pri nas se pa navija in pritiska po starem avstrijskem sistemu, kar rodi le ogorčenje in nezadovoljnost. Res, davek mora biti, a ta naj bo pravično razdeljen. 2.) Odpravi naj se vsaka tajnost; zato pa se naj kliče obdačenja na razgovor in zagovor. Davek bodi enoten kot pri Srbih, nikakor pa ne kot doslej pri nas, da človek ne ve, koliko vrst davka plačuje. 3.) Finančna uprava naj ne zaostaja z odmero davka, pač pa ga naj za tekoče leto zaračuni. 4.) Najbolj kričeče pa je in vse obsodbe vredno, da sedanja uprava pobira kolkovne pristojbine od vlog, oddanih pod avstrijsko vlaklo, ki so bile po takratni vladni naredbi kolka proste.

(Dolenjske toplice prodane.) Knez Auersperg je prodal Toplice pri Novem mestu neki zagrebški družbi za pol milijona kron.

(Iz Črnomlja) nam pišejo, da je cela občina Loka vpisana pri Samostojni razum Janeza Panjana iz vasi Čudno selo. Ta Panjan je res čudak, ker vsiljuje neko tretjo kmetijsko stranko, a niti imena svoje stranke ne pove. Splošno se domneva, da zastopa komuniste, za katere pa med pametnimi Belokrajinci ni tal. Zato je Panjan tudi smešno-zalostno pogorel s svojimi shodi v Adlešičih in Starem trgu. Mi imamo jasno začrtano pot: boj za Staro Pravdo.

(Od Sv. Marjete na Pesnici) nam odgovarja naš poročevalec na zagovor prof. Voglarja ter vzdržuje svoje trditve. Sploh so tam kmetje organizirani pri naši SKS, zato ne potrebujejo gosposkih prerokov iz Maribora.

(Roškar — poljedelski minister.) Eno zadnjih del klerikalne vlade je bilo, da so odvzeli šentlenartskemu okraju živinozdravnika, na ka-

terega so kmetje prej celo večnost čakali in ki je prišel pred komaj nekaj meseci tja. Stojimo pred izbruhom svinjske kuge, slinovka še vedno straši, dela za zdravnika je čez glavo, vlada pa vzame živinozdravnika in ga nastavi kot pisarja na meji. In to se zgodi ob času vladanja predsednika KZ. v njegovem lastnem okraju. Se vidi, kak respekt so imeli pred njim. Želzar Roškar bo mogoče s svojo edino kravo, ki jo ima, že shajal brez njega. Njega redi vse drugo in ne posestvo. Pač pa zahtevamo mi posestniki živinozdravnika, ker nam ni vseeno, če pade kaka glava.

(Umrl je) v Novem mestu član obrtne organizacije, Franc Kos, gostilničar „Pri pošti“. Obrtna organizacija je izplačala njegovi soprogi posmrtnino v znesku 546 K, kar naj člani obrtne organizacije izvolijo sprejeti v vednost.

(Umrl je) pri Sv. Andražu v Slov. Goricah kmet Fr. Brumen, vrl naš somišljenik in spreten domači živinozdravnik, ki je marsikaterega posestnika rešil nesreče pri živini. Blag mu spomin!

(Roparski umor.) Pri Sv. Antonu v Slov. Goricah so na binškostrni ponedeljek roparji-tilhotapci zaklali gostilničarko Ano Vogrin.

(Za civilnega komisarja v Prekmurju) je imenovan dr. Lipovšek iz Mozirja.

(Kmetijske delavce iz Prekmurja) bo priskrbovala za naše kraje „Državna posredovalnica za delo“ v Murski Soboti.

(Velika manifestacija pred vratmi Celovca.) Kakor smo poročali v zadnji številki, bo dne 6. junija v Zrelcu na Koroškem, in sicer na vrtu grajske gostilne, vseslovenska manifestacija z veselico. Spored vse prireditve je zelo bogat in raznovrsten. Sodelujejo vojaška godba in „Glasbena Matica“ iz Maribora, različna pevka, telovadna in druga kulturna društva. Na manifestacijskem shodu govori med drugimi tudi poslanec Grafenauer. Pridite v narodnih nošah, društva z zastavami in napisi, okoličani na okrašenih vozovih! Med posameznimi točkami nastopajo koroška in druga slovenska pevka društva. Prosta zabava, srečolov, šaljiva pošta, kegljanje na dobitke, licitacije i. dr. V vrtni dvorani ples.

(Kmet Slovenec — bratu kmetu Srbu.) Tako se glasi lep članek, ki ga je prineslo „Selo“, glasilo samostojnih srbskih kmetov. Članek se zaključuje z besedami: „Le naprej v boju za našo Staro Pravo“, za našo gospodarsko, politično in socialno svobodo!“

Politične vesti.

(Volitve v ustavodajno skupščino) bodo baje meseca novembra t. l.

(Načrt nove ustave.) ki ga je izdelal Protič, se predloži kmalu parlamentu. Po tem načrtu bi bila kraljevina SHS. nerazdeljiva monarhija, ki bi se delila v pokrajine: Srbijo, Staro Srbijo z Macedonijo, Hrvatsko in Slavonijo z Reko (?), Istro in Medjimurjem, Bosno, Črno goro s Hercegovino, Boko Kotorško in Primorjem, Dalmacijo, Srem z Bačko in Banatom, Slovenijo s Prekmurjem. Pokrajine bi se razdelile v okrožja (okruge), okrožja v okraje (sreze) ter okraji v občine.

(Za načelnika našemu generalnemu štabu) je imenovan namesto obolelega Živojina Muišiča vojvoda Peter Bojović.

(V svrhu splošne varnosti) je začel minister za notranje zadeve ojačevati orožniške garnizije povsod, kjer je ogrožena varnost prebivalstva.

(Vstaja na Tolminskem?) Nemški časopisi poročajo, da je na Tolminskem in v sosednji Furlaniji izbruhnila vstaja. Vstaši so za to ozemlje proglasili takozvano karniško republiko, pognali iz 80 občin vojake, uradnike in orožnike ter povsod razobesili rdeče zastave.

(Jadransko vprašanje) se reši baje najpozneje v 14 dneh, kar pa ni posebno verjetno, ker je Italija tozadevna pogajanja zaradi notranjih dogodkov zopet odložila.

(Boj za Sušak.) D'Annunzio je zasedel baje Sušak in sosednje hrvaške kraje. Naša vlada je obvestila Italijo in zavezniške vlade, da se bo s silo uprla temu nasilju.

(Za obnovo odrešenih italijanskih pokrajin.) t. j. Primorja in Južne Tirolske, je dovolila italijanska vlada štiri milijarde lir.

(Za predsednika češkoslovaške republike) je zopet izvoljen dr. Masaryk. Nemci so glasovali

za nekega Nägla. Za predsednika parlamenta je bil izvoljen Tomašek.

(Napetost med Češkoslovaško in Poljsko) je postala tako silna, da bo Češkoslovaška najbrže prekinila s Poljsko diplomatske zveze.

(Kje bo imela Avstrija vojaške posadke?) Avstrija bo smela imeti 30 garnizij. Največ vojaštva bo na Dunaju, namreč 8300 mož. V Gradcu bo 2150, v Celovcu 1150, v Radgoni pa le 1000 mož.

(Krvavi izgredi zaradi Jadranskega vprašanja) so bili v Rimu dne 26. maja. Demonstrante je nahujskal general Garibaldi, da so napadli z revolverji kraljevo stražo, ki je tudi streljala. Na obeh straneh je bilo več mrtvih.

(Poljska v škripcih.) Kakor znano, so začeli Poljaki prodirati v osrčje Rusije. Rusi so se zoperstavili kakor en mož ter pode poljsko vojsko zmagovito nazaj. Sedaj je poljska vlada brzojavno naprosila Francoze za pomoč.

(Madžare bo treba ugnati.) Madžari nočejo podpisati mirovne pogodbe. Naša vlada je sporočila Ameriki, da bo začela zbirati svoje čete ob madžarski meji, ako bi Madžari ne hoteli priznati mirovnih pogojev.

(Vojna odškodnina Nemčije) je določena na 120 milijard zlatih mark. Od teh dobi Francija 36, Italija pa 12 milijard.

(Revolucija v Mehiki.) Revolucionarji so ubili predsednika republike Carranzo. Za novega predsednika je bil izvoljen general Huerta.

„Ekonom.“

Delniška družba „Ekonom“ skliče tekom šestih tednov svoj ustanovni občni zbor. Kdor hoče denar dobro naložiti in podpreti dobro stvar, naj pošlje kar po poštni nakaznici na „Ekonom“ tolikokrat po 200 kron, kolikor delnic hoče imeti. Jamči se le z vplačanim zneskom in z ničemer več.

Cene žita in moke so se jele počasi utrjevati; velikonočne višine ne bodo dosegle nikdar več. Razun tega prihaja na trg zopet dobro, zdravo blago.

Vreče naj se vrnejo „Ekonomu“ franko in nepokvarjene tekom 14 dni, najkasneje pa do dne 20. junija t. l., ker sicer se smatrajo prodane za znesek kavcije. Vrniti se morajo vedno iste vreče.

Račune sklepamo. Vsled tega naj vsakdo do dne 15. junija poravna svoje obveznosti pri „Ekonomu“, da ne pride na ustanovni občni zbor kot dolžnik. Družba mora polagati namreč račune javno.

Krajevni odbori SKS. naj javijo tajništvu „Ekonom“, Ljubljana, Sodna ulica št. 3, do dne 20. junija t. l. svoj sedež, predsednika, tajnika in naročitelja. Zaradi kontrole naj zbero po možnosti tudi naslove vseh delničarjev svojega okoliša ter jih odpošljejo na gorenji naslov.

Zivila, sukno, usnje, krmila, čevlje vseh velikosti oddaja „Ekonom“ vsak dan svojim članom po najnižjih cenah.

Odgovori na vsa vprašanja se dobe pismeno ali ustno pri „Ekonomu“ v Ljubljani, Sodna ulica št. 3.

Evidenčni urad zemljiškodavčnega katastra.

(Josip Verbič, višji geometer v Ljubljani.)

II.

Dolžnosti in delovanje državnega geometra obstoje tedaj v tem, da vse vsakoletne zemljiške spremembe, bodisi v osebi zemljiškega posestnika, bodisi v objektu na licu mesta ugotovi, po potrebi izmeri in potem te spremembe vriše v mape, preračuni nove ploščine in popravlja zemljiške posestne liste, ki služijo davčnim uradom za predpis zemljiškega davka. Na kratko povedano obstoji uradno delovanje državnega geometra v tem, da ohrani mape in katastrske operete vedno v soglasju z dejanskim stanjem.

To pa je mogoče le s sodelovanjem zemljiškega posestnika na ta način, da se zemljiški posestniki sami prepričajo, ako je njihov zemljišče pravilno v mapi zarisano in prepisano.

Zalibog se pri nas v tem pogledu skoraj nič ne stori. Malokdaj pride kak posestnik h geometru po kako pojasnilo, čeprav je v to upravičen

in po zakonu dolžan in čeprav je geometer na vsake tri mesece po tri dni na uradovanju v pristojnem davčnem uradu v svrhu sprejema tozadevnih naznanil in pojasnil.

Ker pa geometer zaradi preobširnega okraja ne more vsega sam dognati, zato je še mnogo napak, takoj v mapi kakor pri obdačenju.

Ze prvotna naprava mape ni popolnoma odgovarjala dejanskemu stanju, ker so se meje med posameznimi parcelami le približno izmerile. Prvotne mape so se izdelale namreč samo zaradi pravilnega predpisa zemljiškega davka.

Ko se je pa v letih 1878. do 1882. napravila nova zemljiška knjiga, dobila je katastralna mapa naenkrat drugo veljavo, ker se je katastralna mapa proglasila kot bistven del zemljiške knjige.

S tem je sicer pridobila mapa večji ugled in večjo veljavo, ne morem pa trditi, da se je tudi njena vrednost zboljšala. In tako vidimo, da se rabi mapa danes tudi za rešitev mejnih sporov, akopprav ji največkrat manjka sposobnosti za to. Vzrok pomanjkljivosti mape tiči poleg drugih dejstev tudi v tem, da se ob novomerjenju zemljišča, oziroma posestne meje, niso zaznamenovale ali zamejičile s trajnimi znaki, vsled česar se je le malo starih mejnikov še do danes ohranilo. Pa o tem ob drugi priliki, ker tvori poglavje zase.

Vsak posestnik, ki prikupi, odmenja ali na drug način pridobi kaj zemlje, je po zakonu obvezan, to spremembo naznaniti pristojnemu davčnemu uradu ali pa državnemu geometru. Če pa napravi pri notarju zakonito pismo takoj, ko se je kaka taka zemljiška sprememba izvršila, mu posebnega tozadevnega naznanila ni treba podati pri davčnem uradu ali geometru, ker je notar to storiti dolžan.

Če pa posestnik kupi ali proda le en kos ali le en del kake parcele, je pa treba, da geometer ta del prej odmeri, predno se more v zemljiški knjigi sprememba izvesti, oziroma zemljiški davek predpisati. V tem primeru mora posestnik skrbeti, da se geometer o zemljiški spremembi obvesti.

Ne zadostuje pa, če se državni geometer obvesti samo v takih slučajih, kjer se je kaj prikupilo ali zamenjalo.

Vsaka najmanjša sprememba tudi v okviru posestva samega se mora naznaniti geometru, ako hoče imeti posestnik red v zemljiški knjigi in pri davkih.

Take spremembe so lahko sledeče:

1.) Posestnik ima njivo, ki mu donša le slabe dohodke, ker je morda lega zemlje za njivo neprikladna ali ker jo zaradi oddaljenosti ne kaže obdelovati. On jo trajno opusti in spremeni v pašnik ali travnik. Prav tako se lahko zgodi nasprotno, da se travnik spremeni v njivo, pašnik v gozd itd. Vse take obdelavne spremembe je treba takoj po izvršitvi naznaniti geometru v svrhu ogleda in cenitve na licu mesta in ureditve spremenjenega položaja pri zemljiškem davku.

V slučaju, da se vsled izvršene obdelavne spremembe poviša zemljiški davek in prejme geometer zadevno naznanilo v teku šestih tednov po izvršitvi te spremembe, se v zmislu zakona dovoli olajšava na ta način, da se povišani novi davek predpiše šele po preteku desetih let po izvršeni spremembi.

2.) Če postavi kdo na svojem posestvu novo hišo z gospodarskim poslopjem in dvoriščem, mu predpiše davčno oblastvo hišnorazredni davek. Če ne naznani te spremembe geometru, plačuje za en in isti svet dvakrat davek, in sicer za hišo posebej, za svet, na katerem stoji hiša ali gospodarsko poslopje, in za svet, ki služi za dvorišče, pa zemljiški davek.

Omenjam še posebej, da se za gospodarska poslopja, t. j. za hleve, pode, kašče, kozolce, šupe kakor tudi dvorišča, ne predpisuje nikakršen davek.

Treba je tedaj takoj, ko se kaka taka stavba dovrši, naznaniti državnemu geometru, da izmeri te objektne spremembe in odpiše zadevni zemljiški davek.

3.) V svrhu lažje vožnje se mnogokrat obstoječa občinska pot preloži na sosednje parcele. Tudi v tem primeru je potrebno, da se to naznani geometru, ker je vsekakor mogoče, da gre izpeljava nove poti po parcelah, ki so drugače obdelane in morda bolj z davki obložene.

4.) Zemljišče meji včasih na kako vodovje. Če breg ni dobro zavarovan, ga voda polagoma

odtrgava in posestnik obrežnega zemljišča zgubi na ta način lahko veliko sveta, za katerega plačuje zemljiški davek, ako ne naznani odplavljenja državnemu geometru.

5.) Dva zemljiška posestnika, soseda, imata skupne meje jako neprikladne; tako tvori na primer mejo kak zaviti jarek (graben) ali kaka kljukasta živa meja. Dogovorita se in uravnata te neprikladne meje v ravne črte. To spremembo je treba zopet naznani geometru, da popravi tudi katastralno mapo po dejanskem stanju.

Tako sem navedel skoro vse možne slučaje, glede katerih je treba obvestiti državnega geometra.

Pomisli je tudi treba, da ima državni geometer poleg ureditve zemljiškega davka še drugo važnejšo nalogo, namreč ureditev zemljiške knjige.

Kaj je zemljiška knjiga, ve vsakdo, saj je ta knjiga javna in vsakomur na vpogled. V njej so razvidne vse pravne pravice in vsa bremena zemljišča, pa tudi osebne pravice in obveznosti zemljiškega posestnika napram drugim.

Seveda so se pri nastopi zemljiške knjige v letih 1878. do 1886. vrinile v njo marsikake pomote. Tako je parcela, ki je dejanska last tega in tega posestnika, prepisana v zemljiški knjigi popolnoma drugemu zemljejniznemu lastniku. Take pomote provzročajo lahko veliko gorja v družini prizadetega posestnika.

Zgodil se je slučaj, da je bila revnega posestnika edina njivna parcela po pomoti vpisana v zemljiški knjigi na drugega lastnika. Temu drugemu lastniku je bilo vse zemljišče zaradi dolga na dražbi sodniško prodano. Zdražitelj je kupil vse, kar je bilo v zemljiški knjigi vpisano in tedaj tudi edino njivo revnega posestnika, ki pri vsej tej zadevi ni bil udeležen. Vsa pota in molenovanja tega reveža so bila zaradi brezsrčnosti zdražitelja brezuspešna. Naposled se je revež obupan izselil v Ameriko.

Državni geometer deluje tudi tu neumorno, da se napake popravijo in ohrani zemljiška knjiga v soglasju z dejanskim stanjem, oziroma katastrom.

Iz predstoječe razprave se lahko spozna, da je delovanje evidenčnega urada zemljiškodavčnega katastra, oziroma državnega geometra, v prvi vrsti v korist zemljiškega posestnika samega in da bo le z vsestranskim zanimanjem s strani posestnikov za ta urad mogoče ustvariti brezhibni katastrski in zemljiškooknjižni operat na korist splošnosti in posameznika.

Gospodarstvo in gospodinjstvo.

(Cene padajo) na vsem svetovnem trgu, le mi odjemalci tega ne čutimo. Cene bombažu so padle za 488 frankov pri centu — a obleka je vedno enako draga. Kava je pri centu za 152, volna pa za 70 kron cenejša.

(Obilna in dobra letina) se obeta posebno v Bosni in Hercegovini, kjer je posejane mnogo več zemlje kot prejšnja leta.

(Cene žitu bodo ostale visoke,) ker le v naši državi kaže letina izredno dobro. V Ameriki bo žetev pičila, tudi v Nemčiji ne kaže dobro, a Rusija in Poljska pa vsled vojne in notranjih homatij ne prideta v poštev. Edino naša država bo blagoslovljena, zato pa je tudi upanje, da se vrednost našemu denarju krepko dvigne, ako bo delala vlada pametno gospodarsko politiko.

(Izvoz vina, žganja i. dr.) sme zopet dovoljevati centrala za izvoz, ako se plača v tujih valutah. Pri tem pa so izvzete avstrijske in madžarske krone. Ta tuja valuta! Presmešno!

(Nove poštne znamke) s sliko regenta Aleksandra dobimo kmalu za vso državo.

(Cene kožam močno padajo) v Srbiji in Macedoniji, odkar se je zvišala carina na izvoz, a usnje je povsod vedno enako drago, oziroma se ga sploh ne dobi.

(Za trgovino z vinom na debelo) ni treba več dokazati o trgovski usposobljenosti, niti koncesije.

(Sekvestri nad pripadniki neprijateljskih držav) se baje odpravijo v vsi Jugoslaviji.

(Nove lokomotive) nam nabavijo ameriške tovarne po 55.000 do 63.000 dolarjev. Tudi nam popravijo 1500 pokvarjenih lokomotiv. Plačali bomo to v 15letnih obrokih, nekoliko pa tudi z blagom, posebno z lesom.

(Železnico Beograd-Sarajevo-Split) se je ponudila zgraditi neka angleška družba. Upati je, da bo naša vlada ponudbo sprejela.

(V češkoslovaških premogovnikih) so nakopali lani le 275 milijonov stotov premoga, kar je veliko premalo za domače potrebe.

(Izvoz sladkorja iz Češke v Ameriko.) Ameriška vlada je sklenila s češkimi tovarnami dogovor glede 150.000 stotov sladkorja po 44 dolarjev za 100 kg. Češkoslovaška bo torej dobila za sladkor šest in pol milijonov dolarjev.

(Kobilice) so se pojavile v Hercegovini v taki množini, da so uničile ogromno površino polja in nasadov. Dasi jih dnevno pokončajo do 6000 kilogramov, jih vendar ni konec.

Častna izjava.

Zapeljan po drugih, krivil sem po pomoti gospoda Alojzija Senekoviča, načelnika posojilnice pri Sv. Ani na Krembergu, da podpira tihotapce.

Obravnava proti meni je dokazala, da je bila vsaka slična trditev popolnoma neosnovana in brez podlage.

Na mojo prošnjo mi je gospod Senekovič odpustil moje dejanje, za kar se mu najsrčneje zahvaljujem.

Sv. Ana na Krembergu, dne 26. maja 1920.

Andrej Žižek,

načelnik krajnega šolskega sveta.

Hiša z gospodarskimi poslopi in 10 ari sadovnjaka, pripravnost za obrtnika, je na prodaj med postajama Vižmarjem in Medvodami ob državni cesti. — Naslov prodajalca pove upravništvo „Kmetijskega lista“.

Proda se v Dolnji vasi pri Cerkljah zaradi preselitve hiša s skladiščem, z gospodarskimi poslopi in večjim vrtom. V hiši je bila 20 let trgovina z mešanim blagom. — Več se izve v trgovini g. Martinčič v Cerkljah.

Iščem proti dobremu plačilu mlekarico,

ki bi mi začela takoj donášati vsak dan kake tri litre dobrega mleka za majhne otroke.

Dipl. agr. A. Jamnik, v Ljubljani na Miklošičevi cesti št. 8/II. (nasproti hotela „Union“).

Ljubljansko tajništvo SKS. ter uredništvo in upravništvo „Kmetijskega lista“ se nahajajo odslej v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 9, t. j. nasproti dvorca, v bližini „Zvezde“.

SVETLA

elektrotehnika — tehnika

baterije, žarnice, namizne, stropne, stenske in karbidne svetiljke vseh velikosti po najnižjih dnevnih cenah:

J. Pogačar v Ljubljani na Mestnem trgu št. 25.

Proda se zaradi bolezni takoj po zelo ugodni ceni

vzorno posestvo na Štajerskem,

obstoječe iz 2 oralov vinograda, 6 oralov sadonosnika, do 3 oralov njiv, ostalo je gozd, potem okoli 30 hl vina letnikov 1917. do 1919. in celotna kletna oprava. Vse po dogovoru.

Več pove upravništvo „Kmetijskega lista“.

Čevlji

domačega izdelka

od preprostih do najfinjših

se dobe po najnižjih dnevnih cenah pri

Antonu Mrkunu v Ljubljani,

Kolodvorska ulica št. 41.

„EKONOM“

razpečevalnica gospodarskih in gozdarskih pridelkov in potrebščin, d. d., vabi na podpis delnic. Za enkrat se jih izda 10.000 komadov po K 200.—, torej za 2 milijona. Vsakdo jamči le z delnico in nič več. Vsak delničar ima en glas. Sredi junija se vrši ustanovni občni zbor, na katerem bodo delničarji kot sogospodarji družbe izvolili vodstvo vsega podjetja. Naj ne bo zavedne slovenske hiše, v kateri bi ne bilo delnice podjetja našega kmeta, delniške družbe „EKONOMA“.

Pojasnila in položnice za vplačilo daje

pripravljalni odbor „EKONOMA“

v Ljubljani, Sodna ulica št. 3.

Nauki kmetijske in kmetske izobrazbe.

Uredniška priloga „Kmetijskemu listu“ št. 23 z dne 3. junija 1920.

Koliko je ena milijarda?

Svetovna vojska nas je prisilila misliti, govoriti in računati z milijardami, toda malokdo ve, koliko je pravzaprav ena milijarda. Kako lahko se ta beseda spregovori, a kako težko je to ogromno število pojmiti in še težje je milijardne vsote plačevati, kar sedaj bridko občutimo.

Milijarda je okroglo število, ki znači tisoč milijonov in ki se s številkami takole zapiše: 1.000.000.000. Malokdo ve, koliko množino kakih predmetov, n. pr. kron, pomeni ena milijarda.

En tucat, t. j. 12 ljudi, ovac, krav ali konj itd., si lahko vsakdo predstavlja. Vsakdo ve, koliko je deset (10), koliko je (100) ali tisoč (1000) kron. Tudi več tisoč si je lahko predstavljal. Milijon (1.000.000), t. j. tisoč tisočev, kron pa je za navadnega človeka, ki ni vojni dobičkar, že precej veliko število, ki ga je že težje pojmiti. Kaj šele eno milijardo, ki šteje tisoč milijonov!

V laže razumevanje ogromnega števila ene milijarde naj navedemo nekaj primer.

Železniška proga obstoji iz dveh tirov; vsak tir je sestavljen iz dveh parov tračnic (šin). 2500 kilometrov (km) tračnic da 1250 km železniške proge. Južna železnica od Trsta do Dunaja je nekaj manj kakor 500 km dolga in ima dve progi, t. j. torej štiri tire, tedaj 2000 km tračnic. Na vsakem kolodvoru je seveda po tri deset in tudi več prog za premikanje vlakov ter za postavljanje vagonov in lokomotiv. Če prištejemo zraven še nekatere krajše stranske proge, lahko trdimo, da ima Južna železnica od Trsta do Dunaja najmanj 1250 km dvojnotirne proge, na katero je položenih 2500 km tračnic (šin).

Na vsak centimeter (cm) tračnice gredo, ena poleg druge položene, štiri vžigalice (žveplenke), na en meter torej 400, na en km 4.000.000 (štiri milijoni) in na vse tračnice, katerih dolžina znaša približno in okroglo 1250 km, pa ravno ena milijarda.

Če torej obložiš vse tračnice Južne železnice od Trsta do Dunaja, vštivši vse kolodvorske in nekatere stranske proge, z vžigalicami, eno poleg druge, jih moraš imeti ravno eno milijardo. Sedaj si lahko predstavljaš, koliko je ena milijarda. Misli si mesto vžigalic krone, pa te mora groza obiti.

V eni škatlici je 65 vžigalic. Sto škatlic užigalic da en velik zavoje. 50 velikih zavojev gre v en zavoje (kišto). V en vagon se naloži 75 zavojev, ki vsebujejo 24.475.000 vžigalic. Če bi hotel vse tračnice Južne železnice od Trsta do Dunaja obložiti z vžigalicami, bi jih moral imeti 41 vagonov.

V enem kilogramu prosa je 45.000 zrn, zato tehta ena milijarda prosenih zrn 22.222 kg ali 222 metrskih stotov (q). S to množino, ki predstavlja skoraj 300 vreč prosa, se more posejati 650 ha njiv ali sveta za 6500 niernikov posetje. Če bi naše največje občine posejale vse svoje njive samo s prosom, bi bila malokatera v stanu celo milijardo prosenih zrn posejati. Naši nespособni državniki in njih brezvestni ter bedasti pomagači so pa na stotine milijard kron posejali, ki so jih manj ali več s silo in z zvijačo iz naših žepov zvalili. Ti državniki bivše Avstro-Ogrske, ki so provzročili grozno svetovno vojsko, so v pokritje vojnih stroškov natisnili za 60 milijard ničvrednih bankovcev in so iz prebivalstva izsilili preko 100 milijard vojnega posojila. S temi ogromnimi vsotami bi se dala kupiti vsa bivša Avstro-Ogrska z vso zemljo, z vsemi hišami, tvornicami i. dr.

Sedaj veš, samostojno misleči kmet, kakšni zločinci so provzročitelji vojske in njih pomagači, ki so te navduševali za grešno klanje, uničevanje polja, gozdov in raznih dragocenih naprav! Kaj imaš od tega? Revščino, draginjno in mrtve stariše ter sinove. Najgrše je pa to, da so pri tem zlorabljali božje ime, da so pri tem kršili

vsako uro, vsako minuto prvo Kristovo zapoved „Ljubite se med seboj!“ in peto božjo zapoved „Ne ubijaj!“ Lagali so ti, da gre za ljubega cesarja po božji milosti, ki je bil pa v resnici najbrezsrčnejši neznačajnik.

Bog se ne pusti iz sebe norčevati, zato nosimo sedaj njegovo veliko, a pravično kazen, in ti kmet, ki se moraš za te grozne grehe najbolj pokoriti, se spametuj, prični vendar enkrat samostojno misliti, imej gluha ušesa napram zapeljivcem, ki se sedaj potuhnjeno lepe delajo in se zvijačno izgovarjajo.

Boj se Boga in nikogar drugega, ravnaj se dosledno po čistih krščanskih načelih, izpolnjuj božje zapovedi, ker tako boš prestal upravičeno ti naloženo pokoro in božji blagoslov ti ne bo izostal!

Kako naj ravna vinogradnik s trtami po toči?

Skoraj vsako leto poškoduje toča v enem ali drugem delu naše pokrajine trto. Če že ta nesreča vinogradnika zadene, ne sme položiti rok križem, ampak podvzeti mora vse, kar lahko po toči provzročeno škodo zmanjša. Če je že pridelek po večini uničen, moramo pomisliti, da je trta večletna rastlina. Če jo po toči prepustimo njeni usodi, potem lahko tako oslabi, da se škoda, provzročena po toči, pozna več let, če pa trti takoj pomagamo, že v naslednjem letu lahko zopet normalno rodi in raste.

Zato ne smemo trte po toči zapustiti, kakor ne zapustimo dobrega prijatelja v nesreči.

Prvo delo po toči je, da vinograd takoj poškopimo z galico, ker ravno po toči palež trto najraje napade in uniči na njej še to, kar je toča pustila. Nato počakamo kakih osem dni, da se po toči napravljena škoda v polni meri pokaže. Potem trte dobro pregledamo in na naslednji način z ostrim nožem obrežemo:

1.) Vse močno ranjene ali zelo razkosarjene liste porežemo.

2.) Na šparonih (napnjencih) pustimo samo tiste mladike, na katerih se je ohranilo še kaj grozdja, druge pa odrežemo. Mladike z grozdem skrajšamo za toliko, kolikor je nujno potrebno. Najbolje je, če ostane nad zadnjim grozdom še štiri do pet listov. Izrastle zalistnike zaščipnemo za prvim ali drugim listom.

3.) Tiste mladike, katere stoje na rezniku (palcu ali ščapu), ki imajo tedaj dati les za napravo reznikov in šparonov v prihodnjem letu, je treba posebno skrbno obrezati in ohraniti, ker je drugače tudi trgateg prihodnjega leta izgubljena. Ako so takim mladikam odbiti samo vršički, potem odrežemo le najbolj poškodovani del vršičkov in gledamo, da ostane na koncu kak zalistnik, kateri takoj naprej raste in nadomesti trti odbiti vršiček. Ostale zalistnike zaščipnemo za drugim listom, ker morajo zalistniki namesto odbitih glavnih listov rediti trtni les. Ako so pa te mladike tako pobite, da je le njih spodnji del (dva do tri očesa) ohranjen, potem jih moramo tako obrezati, kakor po navadi pri spomladnem obrezovanju trt, t. j. na reznike dveh do treh zdravih očes. Taka reznja je posebno umestna, ako pobije toča zgodaj, t. j. do kresa. Ta očesa odženejo in dajo enak les, kakor n. pr. letos na zeleno cepljene trte. Vse druge, trti nepotrebne mladike odrežemo, da gre živež le v one, katere potrebujemo za prihodnje leto. Vendar mora močnejši trti v celem ostati vsaj pet do šest mladik, ker se sicer v lastnem soku zaduši. Ako pa toča še toliko mladik na trti ne pusti, da bi iz njih napravili reznice ali palčke, potem moramo ohraniti in rediti kake dve ali tri mladike, katere po navadi poženejo iz starega lesa.

4.) Pri vsem nadaljnjem delu moramo skrbeti za to, da tiste mladike, ki so na trti ostale, ohranimo zdrave ter da njih les dobro dozori. Treba je torej vezati, kmalu in večkrat proti peronospori (z galico) škropiti in meseca septembra vsako mladiko za eno tretjino skrajšati, da les bolje dozori.

Zelo potrebno je, da po toči poškodovan vinograd v jeseni ali v prihodnji pomladi dobro pognojimo. Od umetnih gnojil je zlasti priporočljiv apnen dušik.

B. Skalický.

Kilavi prasiči.

Drob v trebuhu je pokrit s trebušno mrežo, čez katero se razteza vnanja koža. Če trebušna mreža iz kateregakoli vzroka počni, morejo čreva stopiti med vnanjo kožo in trebušno mrežo; v tem primeru se naredi bula, ki ji pravimo kila. Taka bula ni vroča, tudi ne boli in čuti se mehko; če bula pritiskamo, izgine, t. j. čreva gredo nazaj v trebušno votlino. Kila more postati zelo nevarna, ker se s krmo napolnjena čreva ob razpoki trebušne mreže lahko zadrgnejo in postanejo snetiva, na kar žival pogine.

Zlasti prasiči postanejo kaj lahko kilavi ali — kakor ponekod pravijo — počeni. Kilavost se posebno rada pojavlja pri mladih živalih.

Mladi prasički so kilavi ali počeni v dimljah ali na popku. Ker v dimljah kilave prasiče more zdraviti le živinozdravnik z operacijo, ki se pa navadno ne izplača, zato je boljše take pujske spitati ter jih kmalu zaklati.

Kilo na popku dobe posebno lahko pujski, ki se kvišku spenjajo in se postavljajo na zadnji nogi, kar se rado dogaja v svinjari, kjer ni nikakega reda in se lačne živali, hrepeneče po krmi, spenjajo ob svinjakovi steni in nestrpno pričakujejo osebe, ki jim navadno donaja pičo.

Velikih kil na popku, enako kilam v dimljah, ne gre zdraviti, dočim more majhne, n. pr. za orch velike, kile pri mladem prasiču, vsak prasičerejec sam zdraviti.

Prasič z majhno kilo na popku se položi na hrbet in se mu izstopivša čreva s primernim pritiskom potisnejo v trebušno votlino nazaj. Potem se vzame gost mizarski klej (lim), ki je še dovolj gorak, a seveda ne prevroč, in z njim se dobro namaže koža nad kilo in okoli nje. Na kilo se položi v kleju namočena krpa in z roko se toliko časa tišči, da se krpa posuši in da se trdno kože drži. Da se ta poklejeni obliž dobro prime kože, traja kakih deset minut. Ko se v kakih šestih tednih počena trebušna mreža zaraste, takrat se obliž lahko odvzame, in sicer na ta način, da se z gorko vodo omeha.

Tudi odrasli prasiči dobe lahko na trebuhu kilo, in sicer najlaže breje svinje, če se zataknejo na trebuhu ob kak špičast kol ali kaj podobnega. Kila pri odraslem prasiču je seveda nevarnejša in se na vsak način izplača takoj poklicati živinozdravnika. Ker pa more biti kila do prihoda živinozdravnika, kar traja lahko več ur ali celo ves dan, smrtnonevarna, zato jo za ta čas za silo popravi, odnosno zavaruj, da se ne pripeti kakšna nesreča. Položi prasiča prav previdno na hrbet, ne da bi mu pri tem prizadeval preveč surove sile, spravi v stvorjeno mošnjo zašla čreva nazaj v trebušno votlino, prepasaj tesno s širokim pasom, ki ga naredi iz kake stare vreče ali podobne stvari ter povojev, žival okoli života ravno čez kilo in na mesto, kjer je kila, deni kepo prediva med vnanjo kožo in pas, ki zadržuje uhajanje črev. Skrbi za mir počenemu in opasnemu prasiču, ne daj mu ničesar jesti, kvečjemu prav malo, kadar postaja zaradi glada le preveč nemiren! Došli živinozdravnik te bo za to ravnanje pohvalil, kajti z njim si mu zagotovil uspešno operacijo in od sebe si odvrnil kolikor toliko veliko gmotno škodo, ker si preprečil pogin prasiča, oziroma si ozdravljenje pospešil.

Kaljenje ali jekljenje lemežev in drugega poljskega orodja.

V glasilu češke kmetijske stranke, „Věnkov“, piše kmetijski inspektor Petera pod zgoranjim naslovom zanimiv članek, iz katerega hočem navesti tukaj najvažnejše, ker bo to gotovo zanimalo tako kmeta kakor kovača.

Poleg gnojenja je za kmetijsko pridelovanje najvažnejše tudi obdelovanje zemlje, zlasti pa temeljito oranje ob pravem času. Ob suhem vremenu trpi pri oranju nele živina, ampak tudi orodje se prehitro obrabi, zlasti ako je zemlja bolj peščena. In oranje zemlje v suhem stanju je ravno koristnejše kakor oranje mokre zemlje, kajti pri nastalem dežju se razorana suha zemlja dobro zmocni, zdrobi in razkroji, vsled česar je za rastline dosti bolj prikladna kot mokro razorana zemlja.

Ker se zlasti pri oranju zemlje v suhem stanju orodje hitro obrabi, treba ga je vedno ostriti. To pomeni zamudo časa in stroške, pri sedanjih draginjah železa pa tudi izgubo dragocene materiala.

Da se temu izognemo, moramo kaliti ali jekliti železo, zlasti lemeže, na nek poseben način. Lemeže kalimo tako, da so na njihovi zgornji strani bolj trdi kot na spodnji. Pri oranju se spodnja mehka stran lemeža hitreje obrabi kot zgornja, kot jeklo trda njegova stran. Zato se lemež sam od sebe nekako vedno brusi in ostane oster.

Tako kaljenje lemežev se vrši na ta-le način: Kovač lemež najprvo razbeli in izkleplje, torej poostri, potem ga razgreje še enkrat, ampak samo toliko, da postane temnordeč, torej ne svetlordeč ali pa bel. Nato posiplje vroč lemež na zgornji strani, ki ima postati bolj trda, z na prah stolčeno, kristalizirano, rumeno krvno soljo. Slednjič ga vtakne v mrzlo vodo, da ga zakali. Kjer je učinkovala na železo rumena krvna sol, tam postane železo zelo trdo.

Zato rabimo to sol prav tako lahko pri ostrenju in kaljenju motik, črtal, branilnih špic itd., seveda jih zakalimo od vseh strani na trdo.

Rumena krvna sol se dobiva v drogerijah pod imenom kalijev ferokianid ali pa pod latinskim imenom calium ferocianatum. Ta sol ni strupena, pač pa njej sorodna rdeča krvna sol, ki za tu popisan namen ni za rabo.

B. Skalický.

Drugo pretakanje vina.

Prvič se pretaka vino potem, ko je nehalo kipeči (vreti) in se je vsaj po večjem očistilo, zato da ga ločimo od drož. To je okoli Božiča.

Vsled vpliva zračnega kisika se po prvem pretakanju iz vina izločajo različne snovi, zlasti beljakovina in vinski kamen, ki se nabere v obliki kalez na dnu sode.

Tako drože kakor kalež so lahko gnijoče tvarine. Na zraku hitro segnijo in se osmradijo, v vinu pa nekoliko težje, posebno če je vino močno.

Gnitje teh snovi pospešuje gorkota. V toplem poletnem času, zlasti v slabih kletih in predvsem če je vino bolj šibko, se prično drože ali kalež razkrajati tudi v vinu.

Vino se skali, zašumi, spremeni okus in barvo (počrni) in zavrže. Da obvarujemo vino pred tem, da postane v poletnem času zavrelka (kubin), ga moramo tedaj pretočiti v drugič, in sicer še predno nastane huda poletna vročina, to je najpoznejše meseca maja.

Če je vino šibko, a drugače čisto, ga pretakamo tako, da se ne izveši. To se zgodi s pomočjo pumpe ali še boljše s pomočjo meha.

Poleg polnega položimo prazen sod; oba sode opremimo s pipami, katere zvežemo z gumijevo cevjo. Ko odpremo na to obe pipi, priteče vino iz polnega sode v praznega do polovice samo od sebe, drugo polovico pa izpihamo iz njega na ta način, da pritrđimo na vežo sode kovaški meh, s katerim pihamo v sod zrak.

Ko je sod prazen, oziroma prej prazni sod primerno poln, zapremo obe pipi, cev odstranimo in mesto pipe zatakamo v poln sod čep.

Pretakanje vina naj se vrši kolikor mogoče ob lepem vremenu. Če je vino že pokipel, ga pri pretakanju nekoliko zažveplamo.

B. Skalický.

Primerno podnebje, primerna zemlja, in primerno kolobarjenje za sladkorno peso.

Podnebje. Sladkorna pesa ima tako lastnost, kakor krmiska, namreč da se zelo rada prilagodi podnebjui dotičnega kraja, kjer se prideluje. Zdrži visoko toploto, ljubi sonce, samo če ima zadostno množino vlage. Sladkorna pesa prenaša sušo zelo dobro, ker segajo njene korenine v globoke plasti zemlje, sicer pa je zelo hvaležna, ako dobi vsak mesec izdaten dež, posebno v mesecih juliju in avgustu. Poizkusi, napravljeni v naših krajih, so pokazali, da je naše podnebje prav ugodno za sajenje sladkorne pese. Sladkorna pesa zahteva 2000 do 2800° C solčne energije in zaradi tega je mogoče, da nam daje velike množine ogljikovih vodonov (sladkorja) na 1 ha površine.

Zemlja. Da je zemlja sposobna za sajenje sladkorne pese, morajo biti sledeči pogoji:

- 1.) Zemlja mora biti dosti globoka.
- 2.) Spodnja voda ne sme segati preveč na njeno površje.
- 3.) Zemlja mora imeti zmožnost, vsebovati veliko množino redilnih snovi in vode, spodnja plast zemlje mora biti produrna in mora dovajati zadostno množino vode iz spodnjih plasti.
- 4.) Zemlja ne sme biti kisla (močvirje).

Tem pogojem odgovarja najbolje naplavljená zemlja, kakršna se nahaja po večini v krajih v bližini rek (Posavje-Krško polje). Peščena zemlja daje dobre uspehe, ako je zadostna množina vlage, katere imamo v Posavju tudi dosti.

Tudi na humoznih tleh, kakor je barje, se dajo doseči lepi uspehi, ako bi le mogli osušiti in odpraviti preveliko moč in kislino zemlje ter jo zboljšati z umnim oranjem in gnojenjem (živim apnom, blatom iz sladkornih tovarn).

Kolobarjenje. Sladkorna pesa raste dobro povsodi, četudi je rastla na njivi pred njo ta ali ona rastlina. Vendar ugaja sladkorni pesi najbolj zemlja po zimskem žitu ali pa po detelji (domači). Za temi rastlinami imamo dosti časa za plitvo oranje, da uničimo plevel, da pognojimo še v jeseni njivo s hlevskim gnojem in potem primerno globoko razorjemo. Tudi na razorani ledini, travnikih, pašnikih pesa zelo dobro uspeva, ako je bila zemlja v jeseni pognojena in globoko razorana. V najnovejši dobi sejejo sladkorno peso tudi več let zaporedoma na enem in istem prostoru, kar pa nikakor ni priporočljivo.

Najboljši in trajno mogoč način sejanja pese je, da se kolobari: 1.) detelja (dve košnji), 2.) ozim (pogojen s hlevskim gnojem), 3.) pesa, 4.) jarina (ječmen). Na ta način pride pesa vsako četrto leto na prav isto njivo.

F. Malasek.

Ravnanje z domačo pijačo.

Pri sedanjih draginjah vina imajo domače pijače (petijot, jabolčnik itd.) veliko vrednost. Zato je treba, da z njimi pravilno ravnamo, tako da se nam v poletnem času ne pokvarijo, ampak da obdrže svoj dober in svež okus vse poletje.

Domači pijači, zlasti petijotu, manjka po navadi dvojno, to je alkohola (moči) in kisline. Vsled tega je pokvarjenju še bolj izpostavljena kot vino.

Če leži dolgo na drožeh, izgubi mnogo kisline, ker jo razkrajajo v drožeh navzočne glive. V poletnem času na drožeh ali kaležu ležeča domača pijača kaj rada zavre. Če teče pijača iz velikega sode, potem se na njeni površini v sodu razvija mnogo kana (birse), ki razkrajaja alkohol in s tem pijačo slabi.

Tem izkušnjam primerno, moramo ravnati z domačo pijačo na sledeči način: Pri prvem pretakanju vina (pozimi) nalijemo domačo pijačo na vinske drože in jo z njimi pomešamo. To ima namen, da izvleče iz vinskih drož dober vinski okus, zlasti pa vinsko kislino. Mesec dni kesneje, ko so se drože v njej zopet usedle, pretočimo domačo pijačo v zažveplan sod. Nato pustimo pijačo pri miru in jo spomladi, najpoznejše meseca maja, pretočimo v drugič, in sicer tako, da pride čim manj mogoče z zrakom v dotiko. Pri tem raztočimo pijačo v manjše sode, katere vse

dobro zažveplamo, izvzemši tistega, ki ga mislimo nastaviti in najprvo porabiti. Ostale sode zalivamo, da so vedno polni, dokler ne pridejo na vrsto za točenje.

Če hranimo tako pijačo na hladnem, se nam ne more pokvariti, seveda, če je shranjena v dobrih, nepokvarjenih sodih. Sodov, v katerih se je že enkrat taka pijača morda spridila, ne smemo prej napolniti, dokler jih nismo temeljito popravili.

B. Skalický.

Gospodarske raznoterosti.

Preizkušnja kalivosti semena je zelo priporočljiva in tako enostavna, da jo vsak gospodar lahko sam izvede. Posebno sedaj, ko smo primorani, da kupimo vsako seme, ki se nam ponuja, je priporočljivo, da se poprej prepričamo, ali bo res tudi kalilo in ali je kaj vredno, oziroma ako slabo kali, da ga potem gosteje sejemo. Vzamemo 10 cm visok, 30 cm širok in 40 do 60 cm dolg zabojček in ga napolnimo s poprej poparjenim, nato iztisnjenim, a še gorkim in vlažnim drobnim mahom, ki smo ga nagrabili med travo na kakem bregu in ga popolnoma trave očistili. Mah se dobro potlači, tako da tvori kake 3 cm pod robom zabojčka ravno površino. Nato si preskrbimo nekaj čistega, belega peska (najboljši je sviz; če je blaten, ga izperemo v vodi). Pesek poparimo z vrolo vodo, da zatremo razne v njem se nahajajoče kali (glivice, seme itd.). Za prst na debelo pokrijemo vravnem mah v zabojčku s peskom, nato ga s škatlico od šibic poravnamo in nekoliko potlačimo ter razdelimo na gredičke v velikosti škatlice. Če je seme drobno, se naredijo gredice toliko ožje. Na vsak tak oddelek vsejemo po 10 semen, katerih kalivost hočemo preizkusiti. Potem pospemo s pomočjo finega sita seme z opratim, poparjenim in nato posušenim, torej suhim peskom. Površino peska zopet malo potlačimo, jo porosimo nekoliko z mlačno vodo in pokrijemo še za 2 cm na debelo s sekljanim, drobnim, čistim in vlažnim mahom, ki hrani vlago in onemogoči, da bi se pesek izsušil in se na njem napravila skorja. Zabojček postavimo potem na zmerno topel kraj na peči. Nekatera semena izkale že v dveh dneh, druga (n. pr. korenje) nekoliko kesneje. Po preteku enega tedna mora vsako seme, ki je sploh kalivo, izkaliti. Potem takoj vidimo, koliko kalivosti ima seme in se po tem ravnamo pri njega porabi na prostem.

Gnojenje zelenjave, zlasti zelja, vohrovta i. dr. je zelo potrebno. Jako pripravna je za to gnojnica. Pozimi gnojimo vrt in zelnik lahko z nesranjšano gnojnico, poleti med raščo ne smemo zelenjave kar tako z gnojnico polivati, ker bi jej to lahko škodilo. Gnojnica mora biti preguita in pa stanjšana (zredčena) z vodo. Toda tudi v tem slučaju je priporočljivo, da se zalije zelenjava z gnojnico le po dežju in ob hladnem vremenu.

Odgovori.

A. H. v Č. Gnojenje travnikov takoj po košnji je umestno in tudi silno uspešno edinole z gnojnico, ki pa sme priti le na dovolj mokra tla po kakšnem močnem dežju. V Švici dosežajo s takim ravnanjem redno po tri do štiri košnje. — F. Z. v M. Skropljenje trt proti peronospori le takrat kaj izda, če se trtno listje predvsem na spodnji plati dobro poškropi, kajti trosi peronosporine glive ga prvotno le spodaj okužijo. — J. K. v A. Mravlje na šadnem drevju so škodljive le načetemu zorečemu sadju. Če pa sedaj v celih procesijah po drevju lazijo in je listje mladih vršičkov zgubančeno, so temu krive listne uši, ki izcejajo sladek sok, za katerim gredo sladkosnede mravlje. Zatrte uši s tobakovo vodo in mravlje izginejo same od sebe. — S. P. v P. Pri delniških družbah se jamči edinole s polno vplačanimi delnicami. V najslabšem primeru se more izgubiti le kupnina za kupljeno delnico; če pa družba dobro gospodari, izplača naprej doiočene letne obresti proti predložitvi kupona, ki ga sme vsak zamenjati, kdor ga posestuje. Če izplača delniška družba kako leto vsled večjega dobička za kupon več kakor določajo pravila, se imenuje ta povišek superdividenda.